

Gönderim: 13.12.2021

Düzeltilme: 18.01.2022

Kabul: 31.01.2022

Tür: Editöre Mektup

Yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon: Açık ve uzaktan eğitim

Emin ÖZEN^a

^aAnadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Bölümü ORCID: 0000-0001-7026-1503

Özet

21. yüzyılda bilgi ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler ve değişimler toplumu her alanda değişime zorlamaktadır. Dijital dönem olarak adlandırılabilen bu dönemde toplumların kendilerini geliştirmeleri elzem görülmektedir. Toplumların gelişim ve değişim göstermesinde en önemli faktörlerden birinin eğitim olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde eğitim sistemlerinin geliştirilmesinden Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) sorumludur. Yükseköğretimde çağın gereksinimlerine ayak uydurabilmek için Kalite Güvencesi ve Akreditasyon sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca günden güne gelişen teknolojilere, artan öğrenci sayısına, zaman ve mekandan bağımsız eğitime ve öğrenmeye artan ilgiye paralel olarak açık ve uzaktan eğitimin ve uzaktan eğitim programlarının akreditasyon süreçleri gitgide daha fazla önem kazanmaktadır. Çalışmanın amacını; Türkiye’de yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmalarının uzaktan eğitime yansımalarının belirlenen sorular ekseninde değerlendirmek oluşturmaktadır. Sonuç olarak açık ve uzaktan eğitim kurumlarının belirli kalite standartlarına sahip olması ve akredite olarak bunu güvence altına alması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan Eğitim, Kalite güvencesi ve Akreditasyon, Açık ve Uzaktan Eğitim, Akreditasyon

Quality assurance and accreditation in higher education: open and distance education

Abstract

In the 21st century, rapid developments and changes in the field of information and technology force the society to change in every field. In this period, which can be called the digital era, it seems essential for societies to improve themselves. It is thought that one of the most important factors in the development and change of societies is education. The Ministry of National Education (MEB) and the Council of Higher Education (YÖK) are responsible for the development of education systems in our country. Quality Assurance and Accreditation systems have started to be used in higher education in order to keep up with the needs of the age. In addition, the accreditation processes of open and distance education and distance education programs are gaining more and more importance in parallel with the developing technologies, the increasing number of students, the increasing interest in education and learning independent of time and place. The purpose of the study; It consists of evaluating the reflections of quality assurance and accreditation studies in higher education in Turkey on distance education in the axis of the determined questions. As a result, it is thought that open and distance education institutions should have certain quality standards and ensure this by being accredited.

Keywords: Distance Education, Quality Assurance and Accreditation, Open and Distance Education, Accreditation

Kaynak Gösterme

Özen, E. (2022). Yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon: Açık ve uzaktan eğitim [Editöre Mektup]. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 8(1), 87-93.

Ülkemizde eğitim sistemlerinin yapılandırılması ve şekillendirilmesi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) işbirliği içerisinde yürütülmektedir (Şişman, 2005). Yükseköğretim Kurulunun çağın gerektirdiği eğitim seviyesini yakalamak ve ayak uydurmak amacıyla birtakım çözümler üretmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda devreye kalite güvence sistemleri ve akreditasyon kavramları girmektedir (Bakioğlu, 2009). Çalışmada, son yıllarda Türkiye yükseköğretiminde de sıklıkla çalışılmaya başlanan ‘‘kalite güvencesi ve akreditasyon’’ konusunun Türkiye ve dünyadaki gelişmeler ışığında açık ve uzaktan eğitim açısından da ele alınması gerekmektedir. Çünkü açık ve uzaktan eğitime talep tüm dünyada artarak devam etmektedir. Bunun nedenleri; artan nüfusa paralel olarak yükseköğretime talebin artması, örgün eğitim veren kurumların bu talebi karşılamakta yetersiz kalması, teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim ortamlarında aktif olarak kullanılması, esnek öğrenme ortamları sunması ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının yaygınlaşması olarak gösterilebilir (Özen, 2021). Ayrıca içerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisi bu talebin artmasında önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmalarının uzaktan eğitime yansımalarını aşağıdaki sorular ekseninde değerlendirmek önem arz etmektedir:

1. Açık ve uzaktan eğitimde kalite güvencesi ve akreditasyonun amaçları nelerdir?
2. Açık ve uzaktan eğitimde kalite güvencesi ve akreditasyonun yararları nelerdir?

Kalite ve kalite güvence sistemleri bir bütün olarak görev yapmakta ve akreditasyon kavramı ile yakından ilişki içerisinde bulunmaktadır. Akreditasyon; bir programın, kurumun ya da kuruluşun belirli bir uzmanlar grubu tarafından daha önceden belirlenmiş kalite kriterleri doğrultusunda resmi olarak onaylanmasını hedefleyen bir değerlendirme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Bakioğlu ve Ülker, 2015). Akreditasyon sistemlerinin başarısı, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve sürece ait girdilerin kalitesine bağlı olarak değişim göstermektedir (Turan, 2013).

Kalite güvencesi ve akreditasyon sadece örgün eğitimde değil, açık ve uzaktan öğrenme alanında da dünyada yükseköğretim gündeminin ilk sıralarında yer alan konulardan biridir (YÖK, 2004). Uluslararası öğrenci hareketliliği, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşen dünyada hizmetlerin serbest dolaşımı nedeniyle açık ve uzaktan eğitimde diplomaların tanınması, kalite güvencesi ve akreditasyon uygulamaları ülkeler arasındaki ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (YÖK, 2007). Bu gelişmelere paralel olarak, uzaktan eğitim kurumlarının ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarının hızlı bir şekilde artması, kalite konusunda endişelere yol açmaktadır (Belawati, 2010).

Açık ve uzaktan öğrenme kurumlarının ve programlarının akreditasyonu ile ilgili uygulamalar incelendiğinde, birçok ülkede bu kurumların ve programlarının yüz yüze eğitimdeki akreditasyon kuruluşları bünyesinde akredite edildiği; bu yapı içerisinde bazı kuruluşların açık ve uzaktan öğrenmeyi değerlendirirken farklı yöntemler kullandığı, bazı kuruluşların ise açık ve uzaktan öğrenme uygulamalarını yüz yüze eğitimle aynı biçimde akredite ettiği görülmektedir (Jung ve Latchem, 2012).

Bu uygulamaların yanı sıra, birkaç ülkede (ABD, Hindistan, İngiltere, Avustralya) sadece açık ve uzaktan öğrenme kurumlarının veya programlarının akreditasyonu için faaliyet gösteren akreditasyon kuruluşları bulunmaktadır. Türkiye’ de ise 2017 yılında yükseköğretim alanı öncelikli olmak üzere açık ve uzaktan öğretim veren kurumlara yönetim ve organizasyon konularında bilgilendirme yapmak, kurum veya kurumun ilgili programlarını değerlendirmek ve akreditasyon çalışmalarını yürütmek amacıyla AUDAK (Açık ve Uzaktan Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği) faaliyete başlamıştır (AUDAK, 2017). Bu bağlamda akreditasyon sistemlerinin kuruluşunda ulusal bağlam ve akreditasyon mekanizmasının kuruluş amacı önemli olduğundan, bu sistemlerin özellikleri buldukları ülkenin kültürü, altyapısı ve eğitim sistemine göre farklılık göstermektedir (Jung vd., 2011).

Sonuç olarak; yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon, kurumun veya kurum içinden uygulanmakta olan herhangi bir programın belirli standartlara sahip olduğunu ve değerlendirme kuruluşları tarafından bu standartlara ne derece uygun olduğunu ortaya koyan süreçler bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Bu çalışmanın sonucunda uzaktan eğitim alanında kalite güvencesi ve akreditasyonun amaçlarının ve sağlayacağı yararların neler olabileceği hakkında bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 1	
<i>Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi ve Akreditasyonun Amaçları ve Yararları</i> (Bakioğlu ve Ülker, 2015; Koçdar, 2011; Daniel, 2006; Demirel, 2016; YÖK, 2007)	
Kalite Güvencesi ve Akreditasyonun Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • Uzaktan eğitim programlarında kaliteyi güvence altına almak, • Uzaktan eğitim programlarının ve uygulamalarının nitelikli olmasını sağlamak, • Uzaktan eğitim kurum ve programlarından mezun olanların iş hayatına girişlerindeki standartları sağlamak, • Dünyada açık ve uzaktan Eğitim kurumlarının birbirlerini tanımalarını sağlamak ve karşılıklı öğrenci değişimini kabul etmek, • Uzaktan eğitim mezunlarının diplomalarının her yerde geçerliğini ve karşılaştırılabilirliğini sağlamak, • Uzaktan eğitim Programlarına kayıt olmak isteyen öğrenenler için programın özellikleri, program çıktıları, programın avantaj ve dezavantajları hakkında çerçeve oluşturmak. 	
Kalite Güvencesi ve Akreditasyonun Yararları	
<ul style="list-style-type: none"> • Paydaşlar kurum ya da programın hangi standartları ne ölçüde sağladığı hakkında bilgi sahibi olurlar. • İşverenler eleman tercihinde bulunurken adayların kurum ve programlardan hangi yeterlilikte mezun oldukları hakkında bilgi sahibi olabilirler. • Uzaktan Eğitim Kurumlarının saygın bir kuruluş tarafından akredite edilmesi kurumun popülaritesini artırabilir, ayrıca diğer kurumlarla işbirliğini geliştirebilir. • Paydaşların yaşadığı sorunlara çözüm önerileri sunmalarına fırsat sağlayabilir ve kurum içi iletişimi artırabilir. • Uzaktan eğitim kurumlarına geleceğe yönelik planlar yapma olanağı sağlayabilir. • Yöneticilere kurumun veya programın vizyon ve misyonunun belirlemede yardımcı olabilir. • Kurumda tutarlı, kapsamlı uygulamalar yapıp program açılmasına olanak sağlayabilir. 	

Son olarak açık ve uzaktan eğitim kurumlarının belirli kalite standartlarına sahip olması ve akredite olarak bunu güvence altına alması gerektiği düşünülmekte ve önerilmektedir. Kaliteli açık ve uzaktan eğitim hizmeti sunmak için akreditasyonun ciddi yararlar sağlayacağı öngörülmektedir. Bu sayede ilgili kurumun ya da programın ulusal ve uluslararası tanınırlığının artacağı, öğrenenler, öğretim elemanları ve diğer paydaşlar tarafından tercih edilen öncelikli kurumlar olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- AUDAK, (2017). *Açık ve Uzaktan Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği hakkında*. <http://audak.org/hakkinda/> 10.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Bakioğlu, A.(2009). *Çağdaş sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bakioğlu, A. ve Ülker N. (2015). *Üniversitede akreditasyon*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Belawati, T. (2010). Quality assurance. In T.Belawati & J.Baggaley (Eds.), *Policy and practice in Asian distance education* (pp. 49-60). New Delhi: SAGE.
- Daniel, J.S. (2006). *Preface*. In B. N. Koul & A. Kanwar (Eds.), *Perspectives on distance education: towards a culture of quality* (pp. vii-viii). Vancouver: Commonwealth of Learning.
- Demirel, E. (2016). Accreditation of Distance Learning. *Universal Journal of Educational Research* 4(10): 2469-2476, 2016. DOI: 10.13189/ujer.2016.041026.
- Jung, I., & Latchem, C. (2012). Quality assurance and accreditation in open and distance learning. In I. Jung & C. Latchem (Eds.), *Quality assurance and accreditation in distance education and e-learning: models, policies and research* (pp. 13-22). New York, NY: Routledge.
- Jung, I., Wong, T. M., Li, C., Baigaltugs, S., & Belawati, T. (2011). Quality assurance in Asian distance education: diverse approaches and common culture. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12(6), 63-83.
- Koçdar, S. (2011), *Açık ve Uzaktan Öğrenme Programlarında ve Akreditasyon: Türkiye İçin Bir Model Önerisi*, Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özen, E. (2021). Açık ve uzaktan öğrenmede bireysel farklılık olarak öğrenme hızı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 1-5.
- Şişman, M. (2005). *Eğitim bilimlerine giriş*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Turan, E. Z. (2013). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi*, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- YÖK, (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. http://www.yok.gov.tr/content/view/557/238/lang.tr_TR/. 03.01.2019 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (2004). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. http://www2.yok.gov.tr/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,179/Itemid,215/lang,tr/ 18.12.2020 tarihinde erişildi

YÖKAK (2017). *Yükseköğretim Kalite Kurulu hakkında*. <http://yokak.gov.tr/hakkinda>.
03.01.2019 tarihinde alınmıştır.

Yazar Hakkında

Emin ÖZEN

Lisans eğitimini 2008 yılında Osmangazi Üniversitesi /Eğitim Fakültesi /Matematik Eğitimi (İlköğretim) alanında, yüksek lisans eğitimini 2013 yılında Osmangazi Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü /Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında tamamlamıştır. 2008 yılından beri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlarda matematik öğretmenliği ve yöneticilik görevlerini sürdürmektedir. Eğitimde dijital dönüşüm, teknolojik pedagojik alan bilgisi, uzaktan eğitimde tutum, eğilimler, çevrimiçi uzaktan eğitimde kalite, öğrenen destek hizmetleri gibi konularda çalışmaları bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim alanında doktora eğitimine devam etmektedir.

GSM: +90 506 689 2582

Eposta: eminozen@anadolu.edu.tr
eminozen00@gmail.com

URL: <http://www.researchgate.net/profile/Emin-Oezen>
<https://scholar.google.com.tr/citations?user=30MKri8AAAAJ&hl=tr>